

Od nedelje do nedelje.

Matej Ternovec — Matej Lah! Dve imeni, dva moža, ki sta bila po svojem poklicu in po dolžnostih svojega stanu oddaljena drug od drugega. In vendar: kako srodna, sta si bila! Kako blizu ste si bili njuni duši po slovenskem čustvovanju in poštenju!

Dve imeni, dva moža — dva sijajna zgleda: kako more tudi nepolitik vršiti veliko nalogo na svojem — narodne politike! Ne mislim »politike« v tistem običajnem smislu vsakdanjega drvenja in pehanja ampak mislim »politiko«, ki dela in snuje za vsesplošni napredek in razvoj naroda na vseh poljih.

Ob teh dveh imenih se mi življajo grenki in vendar tako sladki spomini na dogodke v dobi narodnega preporajanja v mestu našem in v njegovi okolici. Dogodke, ki mlademu rodu ne morejo biti znani, ki pa dajejo toliko lepega, zlatega pouka, da so vredni, da bi jih poznali tisti, ki sedaj prihajajo na pozorišče.

Pri našem političnem društvu je bil običaj, da je vsakotoliko sklicevalo zaupnike iz okolice, da so poročali kako stoji stvari za našo stvar. Na nekem takem posvetovanju je zaupnik iz tedanjega II. volilnega okraja okoličnice — Rocol-Katinara-Lonjer — in bivši občinski svetovalec za okraj, Ivan Marija Klun, podal z vidno žalostjo sporočilo: »Zalostno! Gospodje, ne vem vam svetovati drugega, nego: ne hodite več tja — vse je izgubljeno!« Političnega društva pa to obupno sporočilo ni odvrnilo od dela. Na občinskih volitvah — leta se ne spominjam več — smo — zmagali s svojim kandidatom tedanjim župnikom katinarskim in sedanjim kanonikom Koscem! Ali ta čudež ni padel kar z neba doli. Koliko dela, koliko truda in koliko osebne srčnosti, tudi je trebalo, predno smo zmogli divjo gorjo od nasprotne strani, pred vsem pa nezavednost in nerazumevanje med našim ljudstvom! Mlademu rodu se bo zdelo neverjetno, ali vsaj kot sino pretiravanje, če mu povem, da so možje, ki so vršili to delo, morali čisto tvegati zdravje in celo življenje! Nepozaben mi je tisti dan, ko je pokojni, blagi in nepoznan profesor Mandić — tedanji predsednik političnega društva »Edinost« — moral bežati od »Lovca« pred kamenjem in streli iz samokresov! Zgodilo se je bilo celo, da smo morali bežati iz — Lonjerja! Kdo, ki pozna le današnji Lonjer, bi hotel verjeti to? Da, bilo je časov, ko je bil nekdanji toliko znani Toldo Mauroner malik, ki so se klanjali pred njim tudi Lonjerjci! Danes pa imamo v Lonjerju elitno četo — kremenjakov in hrastov Isti Lonjerji, ki so nekdanj malikovali pred Mauronerjem, so povodom zmagali s Koscem, kjer je bilo volišče, na cesti plesali od radosti. Se danes mi je živo pred očmi tisti prizor. Bili so pač časi narodne nezveste in politične nevednosti. Ogromne svote dela in truda je trebalo, da se je narodna zavest ozivila in da se je začelo ljudstvo tudi politično zavedati. Na tem delu je imelo naše politično društvo vsikdar največjo in najzanesljivejšo oporo v onem okraju — kmetu Mateju Lahu... nepolitiku. Sicer je živel le svoji hiši, svoji rodbini, svojemu gospodarstvu. Ali, ko je zvala trobenta na boj, na volilno borbo, je bil Matej Lah med prvimi, ki so se odzvali: kot svetovalec, kot agitator, kot misijonar med svojim nevednim in zavednim sovaščani. Nikdar mu ni bilo žal ne časa, ne truda, ko je trebalo spremljati može političnega društva in jim biti na roko! Ali, največji in najodločnejši slovenski politik je bil kmel Matej Lah pri svojem ognjišču, v svoji rodbini. Ko je bilo okolo njega malone vse pokvarjeno, je Lah vztrajal kremenjake in značaje... je na svojem ognjišču netil svetel ogenj narodne zvestobe in poštenja. Velik je bil njegov delež na narodnem preporodu v onem okraju. Nevenljiv ostane njegov spomin kot blesteč zgled, kako more vsakdo sveto služiti svoji domovini in v svojem rodu!

Matej Ternovec je bil sodnik in prvak med pravniški Primorja. Tudi on ni bil politik nikdar — daleč proč je hodil od velike ceste političnih bojev. In vendar ga ni bilo med sodnimi uradniki takega »koritelja za pravico našega jezika v uradih. Mari ni bilo to politično delo v najzviššem pomenu besede? Prokleti avstrijski režim je označal to za — panslavizem. Tudi pokojni Matej Ternovec je bil na indeksu panslavistov. Čuj! Čuj! Sodnik Ternovec je bil v slovenski Sežani pod — policijskim nadzorom! Orožniki so imeli nalogo, da so nadzorovali vsak njegov korak. Sodnik pod nadzorom orožnikov! Ali je možno kaj takega? Bilo je možno, bilo je resnično, ker je bilo — avstrijsko! Ali, Ternovec ni vzmiraljo to — šel je mirno svojo pot dalje. Ničesar se ni bal, ker ga je ščitil jeklen ščit njegove čiste osebnosti. Kot človek poštenjak, blaga duša, kot uradnišnik na visini svoje naloge in dolžnosti. Bilo je časov, ko je bila okrajna sodnija v Trstu pravi Avgijev hlev — anarhija. Sodniki in odvetniki so obupavali, ker ni bilo najti nobenega spisa. Vse je ležalo križem, razmetano — in zato tudi ni nobena pravda mogla priti do zvršetka. Pravna varnost in zaščita ste na tej sodnji postali — bajka. Ta in oni je dobil nalog, naj izčisti ta hlev, naj napravi red! Vsakdo je obnemogel pod težo te naloge. Slednjic so pozvali — panslavista Ternovec! In ta je napravil red v čudovito kratkem času in — ostal »panslavist«. Pravica našega jezika je tudi na tej sodnji dobila v njem odločnega, neodklonjivega zaščitnika, ki ga niso nimalo strašili tudi več ali bolj grozilni migljaji od zgoraj. Italijanski listi so nekoliko ropotali, ali italijanski pravniški so snemali klobuke pred Ternovcem in mu odkrito izrekli priznanje in hvaležnost na velikem delu. Proti tem se je zavaroval s svojo strogo pravičnostjo, osebno ljubeznivostjo uzorno poštenjstvom in kristalno čistoto svojega značaja. Drugim slovenskim uradnikom, ki so bili sicer narodnjaki, a so vendar menili, da treba previdno potlejati svoje misljenje, ker so taki časi — je dajal Trnovec zgled odkritosrčnosti in močnatosti: na njegovi mizi v uradu so n. pr. vedno ležali — ruski listi. In če je kak italijanski odvetnik približal nos k tem — kakor je menil on — hieroglifom, je menil Ternovec v svoji znani šogavosti in ljubeznivi prednosti: Vidite, gospod doktor, to bi morali vi čitati, ako se hočete res kaj naučiti! Nikdar mu niso očitali tega, ker so ga tako visoko spoštovali.

Neizmernih zaslug si je pridobil Ternovec kot sodnik s tem, da se ni držal mrtve črke paragrafov in predpisov, marveč je presojal ljudi in dogodke iz resničnega življenja ven. Vedno je govoril: le sodnik, ki pozna ljudstvo, njegov jezik, njegove običaje in njegovo dušo — more prav in pravično soditi. Tisti ki so ga sodili le z visokega motrišča paragrafov, naredb in predpisov in raznih »redov«, je bil seveda Ternovec »nekorrekten«. Kaj je brigalo to njega, ko pa je bil ravno s tem največji dobrotnik našega ljudstva. Pred vsem srditi nasprotnik nagona k pravdarstvu. Vedno je silil k poravnavi, kar se mu je velikokrat posrečilo na veliko korist strank. Zlasti v kazenskih stvareh — v slučajih »žaljenja časti« — je naravnost teroriziral nasprotnike, da so si segli v roke. Če ni bilo drugače, se ni plašil niti kake male zvijače, da je le preprečil kako tako ne-ljubo kazensko razpravo. V Sežani je »neka« tožila radi željenja na časti »nekega« ki ji je bil bližen sovraznik. Ternovcu je bilo zelo ne-ljubo, ker je bil prijatelj obema. Razpravo, ki je bila razpisana na 9. uro, je izročil adjunkt. Sam pa je vzel kobuk in palčico in odšel počasi na izprehod v smari, od koder je imela priti »ona«. Prišla je vsa nacihrana. »Dobro dan, gospodična, dobro dan!« Jel jo je povpraševati po tem in onem, o čemer je vedel — bil je krasen mož in kavaler od temena do pete — da zadevle v živo. Zapel jo je v živahen razgovor; a kazalec na uri se je že pomaknil dobršer dalje. Ob primernem trenutku jo je vprašal slednjic: »Kam pa gospodična?« — »Jezus Marija!« je vzdihnila: na razpravo je — pozabila. Ternovec je seveda napravil najmodrejši, a obenem najresnejši obraz: »Žal mi je gospodična, ali sedaj bo že prepozno — bržkone ste že kontumacirani!« V prvi hip je nategnila ustnice nekoliko kisljo; potem pa je pristržno stisnila Ternovcu roko: »Z Bogom, priporočam se!« — in je odšla. Tako je Ternovec preprečil mnogo neprijetnosti in sitnosti v družini. Pripravečeval mi je še drugih slučajev, zelo značilnih zanj in za sedanje sodne razmere in sodnike. Kolikokrat mi je rekel: »E, dragi moj, pri nas imamo mnogo sodnij in sodnikov, ali — pri tem je pomembno pokimal z glavo — pravice je malo.« Na neki potni razpravi, kjer je šlo za življenje in smrt, je predsednik senata v svojem »reasumeju« — seveda v italijanskem jeziku — omenjal, da je ena priča označila obtoženco za »zmočenega«. In medri sodnik je to točno prevedel z — »bagnoto!« ni poznal jezika in ni vedel, da beseda »zmočen« pomeni, da človek ni pri zdravi pameti! In to je menda pri taki obtožbi silno važen moment. Ternovec je na posvetovanju kar zrohnol nad predsednikom in se razsrdil: »In to naj bi bil — slovenski senat!«

Nekoč so nekje v Divači ali Kozini vozili »balce« iz vasi, a domači fantje so ustavili voz zahtevajoč običajno odkupnino. Ker pa je avstrijski sistem tedaj rad pošiljal v naše kraje tuje orožnike, ki niso poznali ne krajev, ne razmer, ne običajev, so orožniki napravili ovađbo, glasečo se na izsiljevanje, javno nasilstvo in menda tudi poškodbo tujeja blaga. In državno pravdnštvo je tudi šlo na ta tim. Cela vrsta fantov je prišla na zatožno klop. Vsa vera je seveda šla orožnikom in vsi bi bili sedeli po več mesecev, da ni bilo Ternovca. »Križ božji!« — to je bil njegov stalen vzklík, kadar je bil razsrdjen — »gospodje, kaj hočete storiti? Ali ne veste, da je to, kar so storili obtoženci, stletni star običaj in da ni še nikoli nobena oblast ganila z mezinem proti temu? Kako naj bi se bili fantje zavedali, da zagrešajo zločin? Je morda to grda navada, ali treba jo je odpraviti s poukom, ne pa z ječami!« Izdalo je — obtoženci so bili rešeni.

Nekje v zgornji okolici je hote fant k »svoji« v vas. Našel pa je hišna vrata zaprta in čul notri drug možki glas. Poloputal je nekoliko po vratih in razbil par šip. Seveda zopet ovađba radi javnega nasilja in zlobnega poškodovanja. Ternovec pa na posvetovanju: »Ali, gospodje, kaj niste bili nikoli mladi? Vmislite se v hipno duševno razpoloženje mladenčca! Mene bi bila tudi pograbil jeza! Ne delajte neumnosti, ker je fant napravil neumnost!« In obtoženeec je bil rešen.

Take dogodke mi je pripovedoval Ternovec sam. Kjer je le mogel, v vsakem položaju je bil dobrotnik in zaščitnik našemu ljudstvu. Bil je njegov sin, poznal mu je dušo in vdan mu je bil z vsem svojim toplim srcem. In ta Ternovec, ta »panslavist«, ta odkriti slovenski značaj, je pozneje užival največje spoštovanje in ceno; povselp se je do najvišjih klinov sodne hierarhije in umrl je kot — dvorni svetnik. Ali ni to sijajen zgled, kako more vsakdo delovati za svoj narod in služiti — narodni politiki?

Ternovec je bil tudi vnet filolog, jezikoslovec, slavist in je bil v neprestanih stikih s pokojnim Skrabcem. Ali, o tem morda kaj o drugi priliki.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

D. F. Gorica: Da ne čes misliš, da »se delam, kakor da sem Te že popolnoma pozabil in izbrisal iz spomina«, se bom strogo držal »uredniške« postavice in Ti ne vrnem rokopa, česaravno me tako podkupljivo vabiš, da naj bi zagrešil ta greh, pač po objavi poslano v prihodnji nedeljski številki. Drugače pa, veš kaj, je tudi že skrajni čas, da se Ti kronana lenoba nekoliko zdrmaš in oglašiš vsaj parkrat na teden s kakim dopisom. Honorar za omerjanje pripiši sam sebi. Živio! — r.

Domačina iz Tolmina: Vedno radi na razpolago. gOlašalta se kolikor le moreče pogostoma.

Podgrad: Hvala za poslano! Prvi člančič objavim to dni, oba krajša dopisa sta pa, kakor vidite, v današnji številki. Priporočamo se za nadaljne prispevke.

Vrbovo pri Litrski Bistrici: Dopis je brez podpisa. Sporočite nam svoje ime, ki nam mora jamčiti za resničnost v dopisu navedenih trditvev. Drugače dopisa ne moremo objaviti.

DAROVI.

V Ivančičevi gostilni na staro openski cesti se je nabralo 8 lir za revne otroke šentjakobske CM šole.

V Strancarjevi gostilni pri Sv. Jakobu se je nabralo 11 lir za možko podružnico CMD; denar brani uprava.

Za »Dijaško podporno društvo« darujeta dr. Just Pertot in soproga 15 lir odkupnine od novoletnih voščil.

PRIPOROČLJIVE TURDK

TRGOVINA JESTVIN
Via Genova (Campanile) 13. Zaloge: kave, olja, mila, sveč, sardin, kakava, čokolade, čaja i. t. d. Pristni Jamaika rum, konjak, vermouth, marsala, višnjevec ter raznovrstna vina, vse po zmernih cenah. Ivan Bidovec.

MEHANIČNA DELAVNICA.
Odklonska livarna Osvaldella. Via Media 26. Izdelovanje in poprava strojev in motorjev. Pro-računi.

KNJIGOVENICA.
Pietro Pinna. Trst, ulica Valdirivo 19. Artistični vezava. Žepni koledari lastnega izdelka. Vpisniki (registri) posebnega sistema. 201

MAJOLIČNE PEČI IN STEDILNIKI.
M. Zeppar, št. S. Giovanni 6 in 12. Najboljše izdelovanje in najpopolnejša vrsta. Cene zmjerne. 202

PAPIR.
Velika zaloga papirja za ovitke, papirnatih vre-čic lasne tovarne. Valčki raznih barv in velikosti. Cene zmjerne. Gastone Dollinar, Trst, Via dei Gelai 16. 256

DAMSKA KROJAČNICA
A. Rieger, Trst, ulica Commerciala 3. Izdeluje vsa-ko vrstne obleke po angleškem in francoskem kroju, plesne obleke, obleke za poroke, bluze za gledališče itd. Cene zmjerne. Postrežba točna. 337

ZOBOZDRAVNIŠKI KABINET
ulica Chiozza št. 5, I. nadstr.
Sprejema od 9-13 in od 15-17. Izvaja se se umetni zobje v kakršnemkoli sistemu z nebon in brez neba po moderni tehniki.

Dr. F. Tamburini
MARIO MORO, tehnični vodja.

— TURDKA —
Alarico Lantschner
v Trstu, Via Roma 23 (bivša ul. delle Poste) vogal ul. Giorgio Galati. Zraven velike pošte. — Telefon 198.

Dvokolesa, motorna kolesa, pri-kljike, pnevmatični predmeti. Popravila. — Delo solidno.

PEAFF
Siroj za stvarjanje in vezanje pravi nemški vzorci Seldel & Neumann in Singer, Gast & Gasser. Trst, ul. Campanile 13.

POZOR!
Izdelujem vsa lasna dela iz česanih (neesanih) in rezanih las po najnižjih cenah. — Ku-pujem izčesane in rezane lase. JOSIP KOLAKOVIČ, brivec in lasničar — Ajdovščina. —

HERMANGILD TROCCA, TRST
ul. Barriera vecchia št. 8
ima veliko zalogo mrtvaških predmetov. Vene iz porcelana in bisera, vezani z medeno žico, iz umetnih cvetic in trzavi in napisi. Silke na porcelanastih ploščah za grobne spomenike itd. Najnižje konkurenčne cene.

POZOR!
V ulici Udine (prej Belvedere) št. 49, se nahaja PRODAJALNA USNJA, KOŽ, sploh vseh čevljskih potrebščin. — Specijaliteta: Za krojenje in prešivanje (štepanje) zgornjih delov najmoderneje fasone. Filipčič in drug.

ZOBOZDRAVNIK
D. MRAČEK TRST
Corso 24, I. nadstropje
Ordinira od 9-12 dop. in od 3-6 pop. Brezplačno izdiranje zob, pimbiranje in umetni zobje

Fotografski atelje Daguerre
Trst, Corso št. 39.
Razglednice v platinu. Specijaliteta: slike v barvah, fotografije, Gabineti, viziti, poveljanja, reprodukcije vseh vrst. Elektr. razsvetljava.

G. PINO, zlatarnica-urarnica
Trst, Corso št. 15
Kupujem srebrne krone in goldinarje po najvišjih cenah.

JADRANSKA BANKA
Deln. glav. K 30.000.000, Reserve K 3.500.000
Centrala: TRST
Via Cassa di Risparmio 5 - Via S. Nicolò 9

Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Ljubljana, Metković, Opalija, Split, Šibenik, Zadar. Ekspozitura: Kranj.

Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle. Sprejema vloge

na hranilne knjižice proti 3 1/2%, letnim o'bra-stim, v bankogiro-prometu proti 3 1/2% letnim o'brestim. Na odgovor navedene zneske sprejema po najugodnejših pogojih, ki se imajo pogoditi od slučaja do slučaja.

Deje v najem varnostno predala (Sofas depoziti).

Blagajna posluje od 9.30—12.30 in 14.30—16

ŽEPNI KOLEDAR EDINOSTI

V obliki 6×10 cm.

Obseg: Pol. društvo Edinost, Koledar za l. 1929, Slovenska krstna imena, dnevni zapiski, blagajnica za vsak mesec, letni obračun, prihodi in odhodi vlakov, zapisnik za rojstne dneve in godove, naslovi, kolkovne lestvice in pošne pristojbine za zasedeno ozemlje. — Koledar je tiskan na lepem papirju in v platno vezan.

CENA 2.50 L

Dobiva se : V tiskarni »Edinost«, v knjigarnah katoliškega tiskovnega društva v Gorici, pri Avgustu Kraigherju v Logatcu, v Postojni, Ivan Novak, knjigarna v Pazinu. — Naročniki čez 50 iztisov dobijo popust.

Trgovsko-obrtna zadruga
v Trstu
registrovana zadr. z neomejenim jamstvom
ul. Cesare Battisti (prej Stadion) št. 21
sprejema hranilne vloge
od L. 1 dalje.

Trgovcem olvarja tekoče čekovne račune. — Posoja hranilne pušice na dom. — Rentni davek plačuje iz svojega.

Daje posojila
po najugodnejših pogojih na vključbe, na osebno poroštvo, na zastave vrednostnih listin.

Uradne ure vsak dan izvemšji nedelj in praznikov od 8 do 1.

JOSIP STRUCKEL
Trst, vogal Via Nuova - S. Catarina.
Velika izbira vsakovrstnega blaga za moške in ženske. — Blago za snujajo, žamet, bahant, svile, etamin ter raznih predmetov za okras oblek. Vse po znižanih konkurenčnih cenah.

VELIKO SKLADIŠČE KLOBUKOV
dežnikov, belih in pisanih, žepnih robcev, možkih nogavic itd.
K. CVENKEL, Trst, Corso V. E. III. št. 24.

Edino mazilo, ki ohranjuje usnje in ga vzdržuje mehko

Società Italiana
(italijanska družba)
PARMA, LANDRIANI & C.
podružnica v Trstu
ul. Torbiana 12, Tel. 10

ECCLA
SENZA ACID
NON CORRODE
ANTIMORBIDISCE
LE CALZATURE

PELLEGRINO CINCELLI
Trst - ulica Malkanton št. 9 - Trst
(Hiša ustanovljena leta 1828.)
KOŽE in USNJE za ženske in moške.
Box in Chevreaux, lak, podlage in vsakevrstni predmeti za čevlje itd.
Vse po ugodnih cenah. Postrežba točna.

najboljše mazilo za obuvalo, se dobi pri Andreju Urdich, ul. C. Battisti št. 6 in pri Leopoldu Strokel, trg Garibaldi (Barriera). Splošno skladišče: CIVIDIN-GHERSEL, Trst, ul. Tiziano 20.

KALODONT
primerno najboljša zobna krema
edina razprodajalna za Jul. Benetijo
Adolfo Schlesinger — Trst
ulica San Sebastiano št. 4

Skladišče vsakovrstnih igrač, drobnarij, galanterij, dišav, mila itd. itd.
— Razpošilja se na deželo. —

ZALOGA UR IN ZLATANINE
na veliko izbero se vdobi pri
A. POVIH v Trstu
TRG GARIBOLDI (BARRIERA) 3.

Ljubljanka kreditna banka
Podružnica v Trstu.
Centrala v Ljubljani.
Podružnice:
Celje, Celovec, Gorca, Sarajevo, Split.
Delniška glavica: K 15.000.000.—
Rezervni zaklad: K 3.600.000.—

Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle. — Sprejema vloge v lirah na hranilne knjižice proti 3 1/2% obrestovanja na ziro-račune proti 3% obrestovanja. Za na odpoved vezane vloge plača obresti po dogovoru. Izvršuje borzne naloge in daje v najem varnostne celice.

Tel. št. 5-18. Blagajna je odprta od 9-13.